

Framsikt Politikermodule

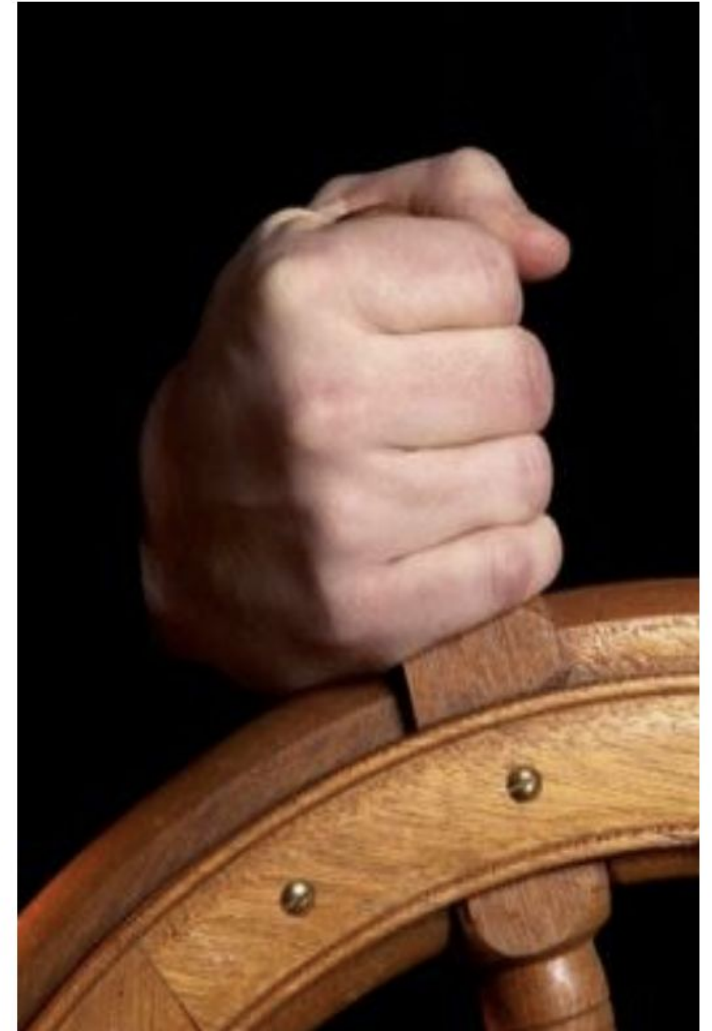
Vestnes kommune

5. juni. 2025

Fylkesmannen i
Nordland

Veileder i
økonomistyring
for folkevalgte

Økonomisk handlingsrom oppstår når inntektene er større enn kostnadene

Økonomisk handlingsrom

Din kommunes økonomiske handlingsrom er det din kommune sitter igjen med etter at alle lovpålagte oppgaver og minstestandarder er dekket. Økonomisk handlingsrom er det samme som frie disponible inntekter.

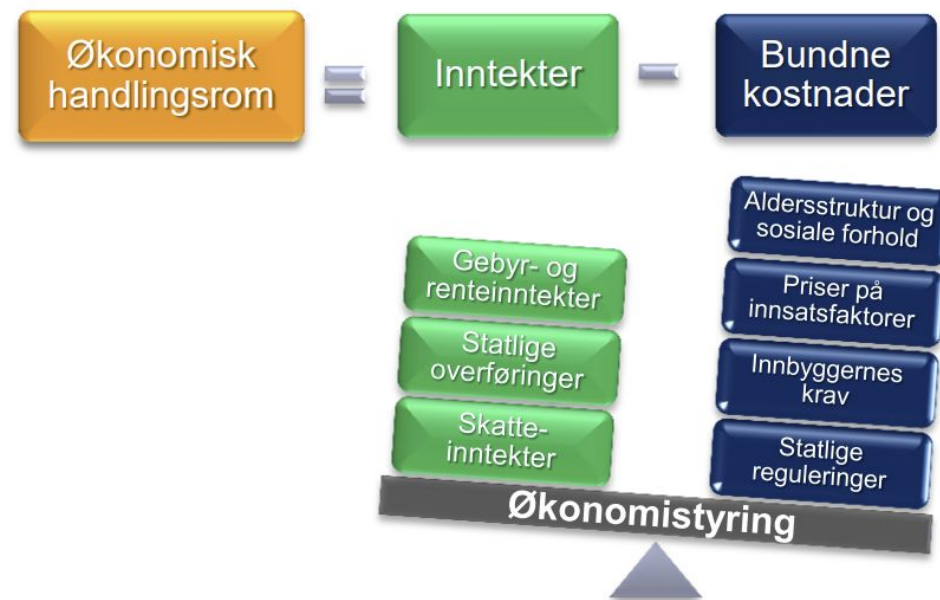
Inntekter

Skatteinntektene er den største inntektskilden. Den utgjør om lag 40 prosent av gjennomsnittskommunens totale inntekter, men andelen varierer betydelig mellom kommuner. Rammetilskudd, øremerkede tilskudd og øvrige statstilskudd er direkte overføringer fra Staten til din kommune. Disse overføringene utgjør samlet cirka 40 prosent i gjennomsnittskommunen.

Bundne kostnader

Bundne kostnader er kostnader kommunen er nødt til å dekke for å ivareta lovpålagte oppgaver og minstestandarder i tjenesteproduksjonen. Bundne kostnader kan i liten grad reduseres på kort sikt. På lengre sikt kan bundne kostnader reduseres ved å gjennomføre struktur-elle endringer (eksempelvis ved å endre skolestruktur).

Økonomisk handlingsrom kan økes ved å øke inntektene eller redusere bundne kostnader

Framsikt

God økonomistyring er en forutsetning for politisk handlingsrom

Økonomistyring er, kort fortalt, det arbeid som gjøres for å få oversikt over, planlegge og kontrollere ressursbruken i kommunen. Dette arbeidet danner grunnlag for **prioriteringer og beslutninger**.

Politiske beslutninger som ikke tar utgangspunkt i god økonomistyring vil medføre et vesentlig tap av så vel økonomisk som **politisk handlingsrom** på sikt.

Økonomistyring, strategisk planlegging og det politiske arbeidet bør derfor gå **hånd i hånd**.

Svak økonomistyring kan resultere i at kommunen havner på ROBEK-listen, og på denne måten får ytterligere redusert økonomisk og politisk handlingsrom.

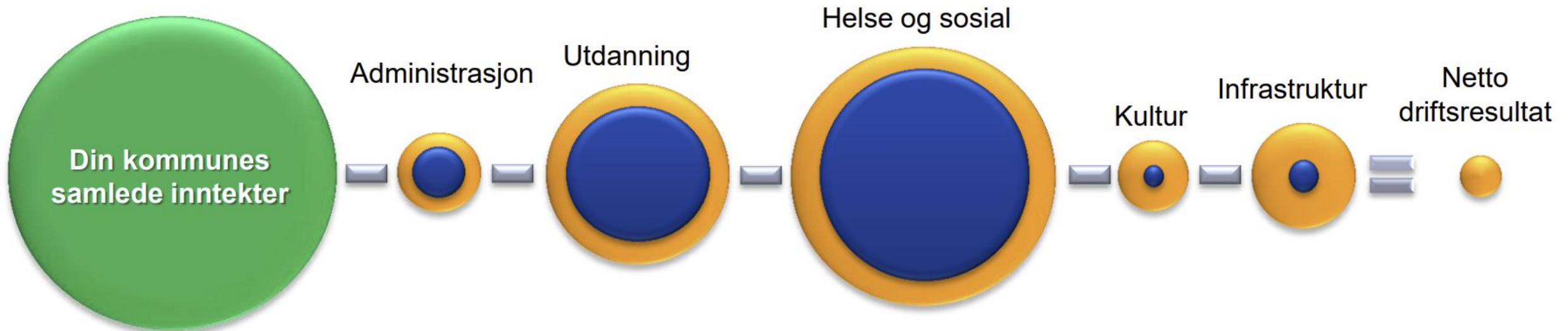
Økonomistyring og politikk dreier seg altså grunnleggende sett om det samme, nemlig å prioritere mellom konkurrerende tiltak og få mest mulig ut av ressursene.

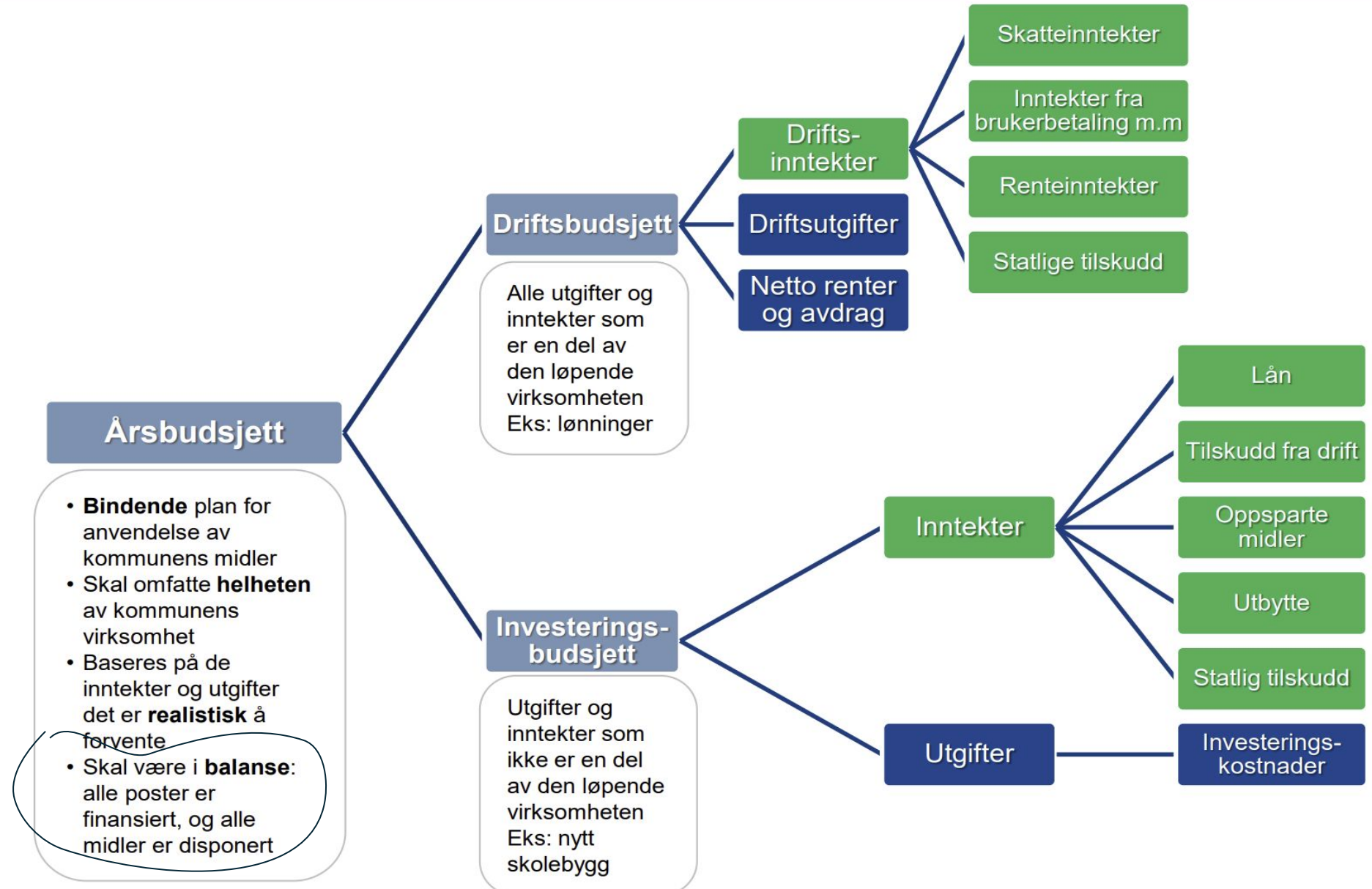
Elementer som kan påvirke det politiske handlingsrommet i en kommune

Framsikt

Sammenheng i budsjettet

Folkevalgte som forstår budsjettsammenhengene har lettere for å utøve effektiv lokalpolitikk

Forståelse for sammenhengen i budsjettprosessen forenkler gjennomføringen

For å se om det kan gjøre budsjettprosessen mer oversiktlig, har en kommune bestemt seg for å dele opp prosessen i tre trinn. Først skal de jobbe med økonomiplanen, deretter med investeringsbudsjettet, og til slutt med driftsbudsjettet. De starter med å revidere den fireårige økonomiplanen, og foretar ønskede justeringer i de langsiktige planene. En felles forståelse for ønsket fremtidig utvikling viser seg å gjøre det enklere å bli enige om hvilke tiltak som skal prioriteres i investeringsbudsjettet. Når investeringsbudsjettet er lagt er rammen for driftsbudsjettet gitt, og arbeidet med å fordele ressursene til daglig drift starter. Underveis i dette arbeidet oppdages det at kommunen har vært litt for ambisiøs i investeringsbudsjettet, slik at kostnadene forbundet med renter og avdrag spiser for mye av driftsbudsjettet. Investeringsbudsjettet blir derfor revidert slik at driftsbudsjettet kan gå i balanse.

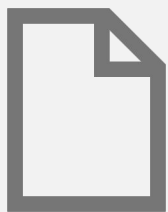

Budsjettprosessen blir enklere hvis man blir enig om størrelsen på kaka før bitene deles ut.

Politiker

Grunnlag

Kommune-
direktørens
forslag

1

Åpne for alternative
budsjettforslag

S

2

Lage alternative
budsjettforslag

P

3

Publisere
alternative
budsjettforslag

S

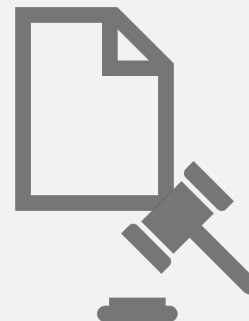
4

Spørsmål og svar

A

Vedta
økonomiplan

P

5

Hente vedtatte
endringer inn i
økonomiplanen

S

S = Superbrukeroppgaver dvs. administrasjonen

P = Politikere

A = Alle

Framsikt

Framsikt

Spørsmål og svar

<https://pub.framsikt.net/2025/bergen/ps-2025-venstre - alternativt budsjett for 2025/#/polsim/politicalsimulation/>

<https://pub.framsikt.net/2025/volda/bm-2025-%C3%B8pl25-28#/>

<https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/kommunal-styring-dok/kommuneokonomi/fmno---veileder-i-kommunal-okonomistyring-for-folkevalgte.pdf>

Eyvind Wang

95 26 21 21

eyvind@framsikt.no